

Gelderland-Zuid

Hoofdluis Informatie en instructie

uitgave
datum
afdeling

GGD Gelderland-Zuid
november '18
Jeugdgezondheidszorg

Centraal postadres

Postbus 1120
6501 BC Nijmegen
www.ggdgelderlandzuid.nl
info@ggdgelderlandzuid.nl

Hoofdvestigingen

GGD Gelderland-Zuid

Regio Nijmegen (Nijmegen)
Rivierenland (Tiel)

Bezoekadres

Groenewoudseweg 275
6524 TV Nijmegen

T: (088) 144 71 44
F: (024) 322 69 80

Inhoudsopgave

1	Achtergrondinformatie over luizen en neten	4
1.1	Hoofdluis vroeger en nu	4
1.2	Wat zijn hoofdluizen?	4
1.3	Wat zijn neten?	4
1.4	Hoe krijg je luizen?	5
1.5	Is het erg om hoofdluis te hebben?	5
2	Opsporen en behandelen	6
2.1	Het opsporen van hoofdluis en neten	6
2.2	De behandeling van hoofdluis	6
2.3	Het voorkomen van verspreiding	7
3	Voorkomen en bestrijden, wie is verantwoordelijk?	8
3.1	Ouders	8
3.2	Scholen	8
3.3	Jeugdgezondheidszorg	8
4	Hoofdluisbestrijding: de aanpak op school	9
4.1	Ondersteuning van school door de JGZ	9
4.2	Richtlijn aanpak hoofdluisbestrijding	9
4.3	Werkwijze kamouders tijdens een standaardcontrole	10
4.4	Werkwijze kamouders tijdens een hercontrole:	10
5	Overige informatie en documenten	11
5.1	Handige sites	11
5.2	Documenten	11

Inleiding

Deze informatie en instructie gaat over hoofdluis. Nog steeds komt hoofdluis in Nederland voor. Iedereen kan het krijgen. Deze instructie en informatie biedt een handreiking hoofdluis te bestrijden. Dit document is te gebruiken door school, kinderdagverblijf, peuterspeelzaal, club/sportvereniging. Verder in dit document 'school' genoemd. Wanneer het gaat over ouders worden ouders/verzorgers bedoeld.

Kinderen zijn een hoofdluisgevoelige groep. Daarom zijn mensen die veel met kinderen te maken hebben belangrijk voor een effectieve hoofdluisbestrijding. Ouders, school en Jeugdgezondheidszorg (JGZ) GGD Gelderland-Zuid hebben op dit terrein ieder hun eigen verantwoordelijkheden en mogelijkheden.

Voor een effectieve hoofdluisbestrijding is medewerking en samenwerking van groot belang.

Het is belangrijk dat een ieder:

- ✓ Hoofdluis vroegtijdig signaleert.
- ✓ De verdere verspreiding van hoofdluis voorkomt (wanneer zich hoofdluis voordoet).
- ✓ Hoofdluis effectief bestrijdt.

In deze informatie en instructie staat informatie uit de richtlijn van het Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu (hierna RIVM).

Bij vragen of problemen kun je contact opnemen met de afdeling Jeugdgezondheidszorg. Bereikbaar op maandag t/m vrijdag van 08.00-17.00 uur: (088) 144 71 11.

1 Achtergrondinformatie over luizen en neten

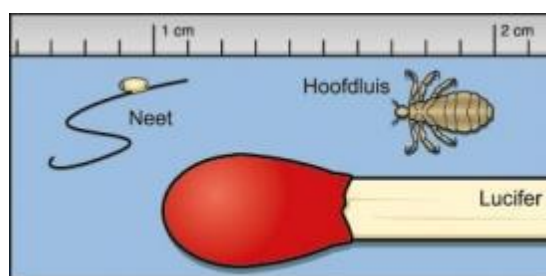
1.1 Hoofdluis vroeger en nu

Uit archeologisch onderzoek is gebleken dat hoofdluizen altijd al aanwezig zijn. In de grotten in de woestijn van Judea (Jordanië) zijn neten gevonden van voor Christus! Ook bij Egyptische mummies en bij opgegraven resten van Vikingen zijn neten gevonden.

1.2 Wat zijn hoofdluizen?

Hoofdluizen zijn kleine, grauwe beestjes van ongeveer 3 mm. Ongeveer zo groot als de kop van een lucifer. Ze leven van bloed en komen alleen voor tussen de haren van mensen. Nadat de luis bloed heeft opgezogen is hij roodbruin van kleur.

Buiten de hoofdhuid verzwakken luizen snel omdat ze geen voeding krijgen. Iedereen die niet kaal is, kan ze krijgen. Het maakt niet uit of het haar lang of kort is. Luizen maken geen onderscheid tussen schoon en vies haar. Ze kunnen zich met hun pootjes heel stevig aan het haar vasthouden, ook tijdens het wassen. Regelmatig wassen helpt niet tegen hoofdluis.

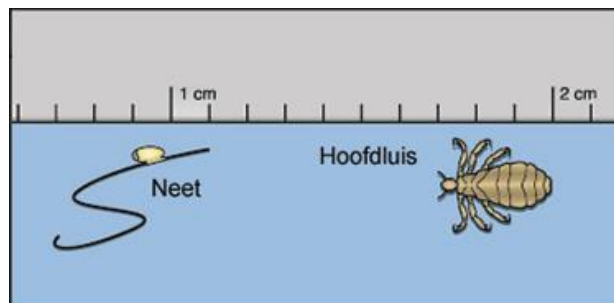

Volwassen luizen leggen zo'n 6 tot 8 eieren per dag: dit zijn de neten. Luizen plakken hun eieren bij voorkeur vast aan de haren op de warmste plaatsen op het hoofd. Zoals onder de pony, achter de oren en in de nek. Een volwassen luis leeft ongeveer een maand. De neten komen na 7 tot 9 dagen uit. Na 7 tot 9 dagen beginnen nieuwe luizen ook met neten leggen. Het is dan ook niet verwonderlijk dat het aantal luizen op een hoofd in korte tijd sterk toeneemt.

1.3 Wat zijn neten?

Neten zijn meestal witgrijs van kleur. Ze zijn ongeveer 1 mm en lijken op roos. Het verschil met roos is duidelijk. Roos zit namelijk los en valt gemakkelijk uit de haren. Neten zitten vastgekleefd aan de haren. Bij een besmetting zitten ze meestal vlakbij de hoofdhuid. Vooral op warme plaatsen onder de pony, achter de oren en in de nek.

Het is moeilijk onderscheid te maken tussen neten die nog een 'luis' bevatten of neten die al leeg zijn. Bij lege neten is de luis er uit gekropen. Lege neten groeien met het haar mee. Dus hoe verder de neet van de hoofdhuid af is, hoe langer geleden deze is gelegd. Neten die verder dan 1 cm van de hoofdhuid zitten, bevatten geen luis meer. Waar neten zitten, zijn meestal ook luizen. Maar dit hoeft niet.

1.4 Hoe krijg je luizen?

Luizen kunnen niet springen. Het zijn 'overlopers' die van de één naar de ander lopen. De besmetting vindt dan ook alleen plaats via direct haar op haarcontact. Doordat kinderen vaak hun hoofden bij elkaar hebben, komt het bij hen vaak voor.

Iedereen kan hoofdluis krijgen. Gewone lichaamshygiëne is niet van invloed op het krijgen van hoofdluis. Luizen leven van mensenbloed en dat vinden ze ook op een schoon, kortgeknipt hoofd.

1.5 Is het erg om hoofdluis te hebben?

Er zijn weinig betrouwbare gegevens bekend over hoeveel mensen hoofdluis hebben. Meestal is er sprake van een plotseling verschijnen en vermenigvuldigen. Net als bij muggenbeten is het ene kind vatbaarder voor luizen dan een ander. Bij een directe en consequente bestrijding kan de luis ook betrekkelijk snel weer verdwenen zijn. Het is dus niet ernstig. Het is wel nodig de luis zo snel en effectief mogelijk te bestrijden.

Hoofdluizen veroorzaken over het algemeen alleen maar jeuk. Bij de eerste besmetting treedt de jeuk soms pas na één of twee weken op. Bij volgende besmettingen bijna direct. Maar dat hoeft niet altijd. Voor zover bekend dragen hoofdluizen geen ziekten over. Door krabben kunnen korstjes op de hoofdhuid ontstaan. Mogelijk kunnen hierbij ook infecties ontstaan.

2 Opsporen en behandelen

2.1 Het opsporen van hoofdluis en neten

Hier wordt het opsporen van hoofdluis door ouders thuis beschreven. De aanpak door de kamouders kun je vinden in hoofdstuk 4.

Luizen zijn door mensen op te sporen. Laat altijd iemand anders de haren controleren.

Met een fijntandige kam, kam je de haren pluk voor pluk vanaf de hoofdhuid. Dit kan boven een witte sloop of de wasbak, dan zijn luizen het best zichtbaar. De voorkeursplaatsen van de luizen zijn op de meest warme plaatsen; onder de pony, achter de oren en in de nek. Zorg voor goed licht, dan kun je kleine grijze beestjes zien lopen door het hoofdhaar. Als je luizen vindt, spoel ze dan in het toilet of wasbak weg. Neten zijn moeilijker te zien. Zij zitten aan het haar vast geplakt.

2.2 De behandeling van hoofdluis

Er zijn drie mogelijkheden:

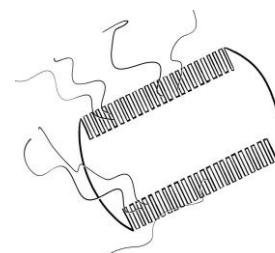
1. De uitkammethode: Twee weken lang het haar dagelijks kammen met een fijntandige kam.

Kam 14 dagen elke dag het haar met een fijntandige kam. Ga als volgt te werk:

- ✓ Was het haar eerst met gewone shampoo en spoel het uit. Bescherm de ogen met een washandje.
- ✓ Doe ruim crèmespoeling in het haar en laat het zitten om het kammen makkelijker te maken.
- ✓ Kam eerst met een gewone kam de klitten uit het haar.
- ✓ Houd het hoofd voorover boven een wasbak of een stuk wit papier. Pak de kam en kam het haar van achter naar voren, tegen de schedelhuid aan; start bij het ene oor en schuif, plukje voor plukje, na elke kambeweging op naar het andere oor.
- ✓ Veeg tijdens de kambeurt de kam regelmatig af aan een witte papieren servet of zakdoek. Kijk of je luizen ziet. Spoel gevonden luizen door de wc of wasbak.
- ✓ Reinig na het gebruik de kam met water en zeep en verwijder de luizen en neten.

Eventueel daarna de neten behandelen met azijn. Hierdoor raakt de plaklaag los waarmee het op het haar zit:

- ✓ Doe wat azijn op bijv. een stuk keukenrol en wrijf dit in de haren. Vooral op de plekken waar de neten zitten.
- ✓ Laat dit even intrekken.
- ✓ Kam de neten er uit. Doe het eventueel met je nagels.
- ✓ Spoel het haar weer uit met water.

2. Kammen in combinatie met een antihooftluismiddel

Als er na 2 weken kammen nog steeds luizen zijn, kun je het kammen combineren met het gebruik van een antihooftluismiddel.

Blijf het haar kammen. En gebruik volgens de bijsluiter het antihooftluismiddel.

Gebruik bij voorkeur een antihooftluismiddel met de werkzame stof dimeticon.

Hoofdluis kan namelijk ongevoelig worden voor de werkzame stoffen malathion en permetrine.

3. Behandeling met warme lucht:

Een nieuwe ontwikkeling in Nederland is het gebruik van de AirAllé. Dit is een methode die luizen door warme lucht uitdroogt en dood. Deze methode is overgekomen uit Amerika. Er zijn studies die aantonen dat de werking effectief is. Alleen gespecialiseerde professionals gebruiken deze methode. Daarom gaat dit document er niet verder op in. Meer informatie kun je vinden op [de site](#) van het RIVM.

Maatregelen zoals het wassen van beddengoed, knuffels, jassen en het stofzuigen van de auto zijn niet meer nodig. Het is nooit wetenschappelijk aangetoond dat overdracht via beddengoed e.d. gebeurt. Het RIVM heeft daarom de richtlijn in 2011 aangepast. Dit scheelt heel veel tijd, geld en stress bij ouders van kinderen met hoofdluis.

2.3 Het voorkomen van verspreiding

Zoals gezegd kan iedereen hoofdluis krijgen. Als er luizen zijn, is het belangrijk om de directe omgeving te waarschuwen. Denk aan school, vriendjes en vriendinnetjes. Zij kunnen dan snel met de kam het haar controleren en waar nodig starten met behandeling.

Kinderen met hoofdluis hoeven niet thuis te blijven van school!

Het preventief gebruik van bestrijdingsmiddelen raden wij af. Denk hierbij aan lotions, haarelastiekjes e.d. die het krijgen van hoofdluis voorkomen. Het werkt niet om hoofdluis tegen te gaan. En het kan bijdragen aan het ongevoelig worden van de hoofdluis. Bovendien kunnen toegepaste bestrijdingsmiddelen bij frequent en/of overmatig gebruik ook schadelijk zijn voor de mens.

3 Voorkomen en bestrijden, wie is verantwoordelijk?

3.1 Ouders

Ouders zijn de eerst verantwoordelijken voor opvoeding, vorming en verzorging van hun kinderen. Ouders kunnen kinderen leren op een goede manier om te gaan met de persoonlijke verzorging. Het is daarbij van belang dat ouders alle gezinsleden regelmatig controleren.

Bij hoofdluis moeten de ouders de omgeving waarschuwen. Besmetting van andere kinderen wordt dan op tijd opgemerkt of voorkomen.

3.2 Scholen

Kinderen brengen vanaf hun vierde jaar een belangrijk deel van hun tijd op school door. De school is verantwoordelijk voor een goede hygiëne en een gezond klimaat op school.

Praat in de klas gewoon over hoofdluis. Hierdoor leren kinderen omgaan met de persoonlijke verzorging en het voorkomt taboe rondom hoofdluis. Persoonlijke verzorging (met aandacht voor hoofdluisbestrijding) kan een thema zijn tijdens gezondheidseducatie. De school heeft een aanvullende, stimulerende en bewakende rol in de bestrijding van hoofdluis.

De school kan een groep kamouders aanstellen die op school op vaste momenten de kinderen controleert op hoofdluis. In hoofdstuk 4 staat informatie over het aanstellen van een groep kamouders en de uitvoering van de hoofdluiscontrole.

Als op school hoofdluis voor komt kan de school maatregelen treffen (**zie paragraaf 4.3**). Blijken deze maatregelen onvoldoende dan kan de school terecht bij de JGZ. De JGZ medewerker kan in samenwerking met school en ouders advies geven hoe de hoofdluisbestrijding aan te pakken.

Aandachtspunten voor de school:

- ✓ Bespreek het thema hoofdluis in het schoolteam op een vast moment in het schooljaar. Nieuwe collega's horen wat de werkwijze rond hoofdluis is. En het is een stimulans voor alle leerkrachten deze werkwijze goed te (blijven) volgen.
- ✓ Informatie en afspraken over hoofdluis in de schoolgids opnemen.
- ✓ Korte informatie op de eerste ouderavond in het nieuwe schooljaar. De nieuwe ouders zijn dan ook op de hoogte.
- ✓ In alle groepen aandacht besteden aan hoofdluis.

3.3 Jeugdgezondheidszorg

De JGZ heeft een adviserende taak rond hoofdluisbestrijding. De JGZ kan de verantwoordelijkheid van de ouders en die van de school niet overnemen. JGZ kan de school adviseren in de aanpak van hoofdluisbestrijding. Ook kan school een beroep doen op de JGZ wanneer de aanpak van hoofdluis bij een gezin onvoldoende helpt.

Afhankelijk van de situatie kan een medewerker JGZ meedenken, adviseren en ouders ondersteunen en begeleiden. Zie ook hoofdstuk 4.

4 Hoofdluisbestrijding: de aanpak op school

4.1 Ondersteuning van school door de JGZ

De JGZ kan de school ondersteunen in de aanpak en het vroegtijdig opsporen van hoofdluis. De JGZ kan meedenken in het opzetten van een groep kamouders. Een medewerker van de JGZ kan de school ondersteunen bij het vinden van relevante informatie voor een effectief hoofdluis-beleid. Eventueel kan bij de start van nieuw beleid op een school een ouderavond of koffieochtend georganiseerd worden. Leerkracht en ouders worden uitgenodigd.

Ook is het mogelijk dat de JGZ aansluit bij een al geplande ouderbijeenkomst van school. Klik [hier](#) voor een uitnodigingsbrief ouderbijeenkomst.

In de [Toolkit hoofdluis](#) vind je artikelen van het RVIM om onder ouders te verspreiden om de werkwijze onder de aandacht te brengen bij de ouders.

Om hoofdluis op te sporen en te bestrijden is het belangrijk dat school regelmatig de kinderen en leerkrachten controleert. Het is de bedoeling dat de school kamouders werft om dit te doen. Dit zijn ouders die op een afgesproken tijd alle kinderen op school controleren op hoofdluis. Bijvoorbeeld na alle schoolvakanties. De kamouders krijgen via een instructie filmpje en/of folder van het RIVM instructie over het kammen. Ook kunnen ervaren ouders hier een rol in spelen. Zijn er alleen maar "nieuwe kamouders" op school, dan kan de JGZ ondersteunen bij de instructie van deze ouders. Daarna gaat de school er zelf mee door.

Wij adviseren om één coördinator voor de kamouders aan te stellen, ook voor de contacten met school of JGZ. Dit kan iemand van het team zijn of een van de ouders. De JGZ medewerker blijft beschikbaar voor vragen, informatie en advies.

4.2 Richtlijn aanpak hoofdluisbestrijding

Maak regels en afspraken over hoe de school omgaat met het voorkomen en de aanpak van hoofdluis. Zorg dat dit ook bekend is bij alle ouders van de school.

- ✓ De kamouders dragen zorg voor de uitvoering van de hoofdluiscontrole. Zij doen dit onder verantwoordelijkheid van de directie.
- ✓ Benoem een coördinator van de kamouders als contactpersoon voor school, ouders, JGZ.
- ✓ Neem afspraken en regels op in het schoolreglement/de schoolgids. Geef aan bij wie ouders moeten melden wanneer ze ontdekken dat hun kind hoofdluis heeft.
- ✓ Spreek af wie er contact met de ouders opneemt wanneer er hoofdluis wordt gevonden bij een controle (de coördinator, directie, eigen leerkracht).
- ✓ Spreek af hoe de overige leerlingen van de school worden geïnformeerd en door wie.
- ✓ Geef aan het begin van het schooljaar in ieder geval de datums door van de controle na schoolvakanties. Alle ouders worden vooraf over de uitvoering van de hoofdluiscontrole geïnformeerd.
- ✓ Respecteer de privacy van de ouders en het kind. Hiermee wordt bedoeld dat bijvoorbeeld op het schoolplein kinderen niet worden besproken of benoemd.

- ✓ De uitvoering vindt plaats door een geschoolde groep kamouders. De kamouders zijn geschoold door de JGZ.
- ✓ Als er hoofdluis op school is ontdekt, stuurt de school aan alle ouders 'de brief ouders of leerling – er heerst hoofdluis' en 'Folder Hoofdluis van het RIVM', zie beide in [deze map](#). De folder kan ook tussentijds verstuurd worden aan de ouders om het weer even op te frissen. Hiervoor kan ook het Schoolkrantartikel gebruikt worden, ook te vinden in [deze map](#).

4.3 Werkwijze kamouders tijdens een standaardcontrole

- ✓ De standaardcontrole vindt per groep plaats. Bij voorkeur in de eigen klas, op vastgestelde momenten. In ieder geval rond iedere vakantie. Zowel leerlingen als leerkrachten worden gecontroleerd.
- ✓ Bij een standaardcontrole worden alle groepen van de school gecontroleerd.
- ✓ Er wordt in ieder geval op de volgende plaatsen gecontroleerd:
 - De haren achter de oren
 - De kruin
 - De haren in de nek
 - De haren achter de pony
- ✓ Noteer aanwezigheid van luizen en/of neten op de leerlingenlijst. Gebruik de volgende afkortingen:
 - A = kind afwezig
 - N = neten
 - L = luizen
 - GN = geen neten
 - GL = geen luizen
- ✓ Geef aan alle leerlingen de 'brief voor ouders met bevindingen hoofdluiscontrole' mee. Zie in [deze map](#).
- ✓ Geef aan school door wat de uitkomst is van de standaardcontrole zodat eventueel ouders geïnformeerd kunnen worden.
- ✓ In groepen waar hoofdluis en/of neten zijn gevonden vindt een hercontrole plaats.

4.4 Werkwijze kamouders tijdens een hercontrole:

- ✓ De hercontrole vindt plaats 2 tot 3 weken na de eerste controle. Hierdoor krijgen ouders de mogelijkheid hun kind goed te behandelen.
- ✓ De hercontrole wordt uitgevoerd in die groep waar bij de eerste controle hoofdluis en/of neten zijn gevonden.
- ✓ Ook de broers/zusjes van het kind in andere groepen moeten opnieuw worden gecontroleerd. Daarnaast worden bij de hercontrole die kinderen gecontroleerd die tijdens de eerste controle afwezig waren.

N.B.: Indien er een tussentijdse melding komt, kan met kiezen voor een extra standaardcontrole.

5 Overige informatie en documenten

5.1 Handige sites

- ✓ [Site GGD Gelderland-Zuid JGZ leidraad hoofdluis](#). Hier kun je onder andere de brief voor ouders, algemene hoofdluisfolder en andere bruikbare documenten vinden.
- ✓ [Site RIVM](#). Hier kun je richtlijnen, publicaties, persberichten en het instructiefilmpje vinden.

5.2 Documenten op de [website GGD](#)

- ✓ Brief voor ouders of leerling ('Er heerst hoofdluis')
- ✓ Brief voor ouders met bevindingen hoofdluiscontrole
- ✓ Brief uitnodiging ouderbijeenkomst
- ✓ Folder Hoofdluis in je haar – kammen maar van het RIVM
- ✓ Vragen en antwoorden voor ouders RIVM
- ✓ Link naar Toolkit - Hoofdluis RIVM
- ✓ Schoolkrantartikelen hoofdluis van het RIVM
- ✓ Inventarisatielijst hoofdluis in de klas
- ✓ Richtlijnen voor professionals (RIVM)